

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра археології та музеєзнавства

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА ВИРОБНИЧА
ПРАКТИКА (МУЗЕЙНА АРХЕОЛОГІЯ)**

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
другий (магістерський)
археологія

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	7
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська
Форма заключного контролю	диференційований залік

Викладачі: Терпиловський Ростислав Всеволодович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології та музеєзнавства; Кравченко Інна Анатоліївна, кандидат історичних наук, асистент кафедри археології та музеєзнавства; Іванисько Світлана Іванівна, кандидат історичних наук, асистент кафедри археології та музеєзнавства.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробники:

Терпиловський Ростислав Всеволодович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології та музеєзнавства;

Кравченко Інна Анатоліївна, кандидат історичних наук, асистент кафедри археології та музеєзнавства;

Іванисько Світлана Іванівна, кандидат історичних наук, асистент кафедри археології та музеєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри археології та музеєзнавства

 (Ростислав ТЕРПИЛОВСЬКИЙ)

Протокол № 1 від «25» 08 2022 р.

Схвалено рішенням Вченої ради історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року № 1

В.О. Декана історичного факультету (Тарас ПШЕНИЧНИЙ)

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 1 від «26» 08 2022 р.

Заступник голови науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

ВСТУП

1. Мета науково-дослідної виробничої археологічної практики полягає у закріпленні теоретичних і прикладних знань, отриманих студентами, опанування новими науковими знаннями та практичними вміннями в галузі археології, отримання досвіду прийняття рішень в конкретних умовах роботи з археологічними предметами.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основи археології, основні етапи становлення цієї науки, загальні засади польової та лабораторно-камеральної роботи, особливості роботи з археологічними рухомими пам'ятками.
2. *Вміти* аналізувати наявну джерельну базу з археології, статистичні дані, опрацьовувати наукову літературу, зокрема й іноземну, проводити пошукову роботу в архівах і бібліотеках, відділах картографії та бібліографії; опрацьовувати газетні і журнальні фонди.
3. *Володіти елементарними навичками* відбору методів та підходів до аналізу явищ матеріальної і духовної культури, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, зокрема з археології України.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Науково-дослідна виробнича практика (музейна археологія) є обов'язковим компонентом підготовки магістрів освітньої програми «Археологія», її програма передбачає поетапне набуття студентами навичок науково-дослідної та професійної майстерності в умовах виробничих відносин. Практика передбачає ознайомлення здобувачів з археологічними колекціями, методами їх дослідження, атрибуції та експертизи, особливостями обліку археологічних колекцій, режимів збереження, використання археологічних матеріалів в освітній та експозиційній діяльності музеїв, сучасними методами оцифрування музейних археологічних предметів. Також науково-дослідна виробнича практика (музейна археологія) спонукає пошукову роботу студента з метою добору матеріалів для підготовки магістерської роботи.

Завдання та мета практики реалізуються шляхом групового та самостійного вивчення роботи баз практики і виконання кожним здобувачем в реальних умовах навчальних та виробничих завдань. Практика проводиться в музейних установах з археологічними колекціями. Методичне забезпечення практики здійснює кафедра археології та музеєзнавства історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Під час практики кожний студент-практикант є членом колективу музейної установи. Він повинен повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики, забезпечувати ретельність та високу якість виконання робіт, неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку та техніки безпеки, своєчасно скласти звіт про проходження практики.

4. Завдання (навчальні цілі): забезпечити цілісні знання про мережу археологічних музеїв України, організацію роботи археологічних музеїв в Україні, напрямки та форми їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання археологічних музейних предметів; оволодіння здобувачами навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики археологічних колекцій в музеях; методикою їх використання у науково-дослідній, освітній, експозиційній роботі; ознайомлення на практиці з основними напрямками науково-фондової роботи музеїв (наукове вивчення та опис археологічних музейних предметів, облікова робота, зберігання музейних предметів); ознайомлення з основними методами створення музейних експозицій з використанням археологічних матеріалів, етапами їх створення та правилами складання проектної документації; отримання практичного досвіду в галузі здійснення музеями освітньої роботи (проведення екскурсій та інших форм діяльності), управлінською,

маркетинговою діяльністю музейної установи. Проходження практики сприяє виробленню у студентів професійних навичок, необхідних для наукової та практичної роботи в сфері охорони археологічної спадщини, набуттю вмінь та навичок для популяризації знань з археології та давньої історії як важливого інструменту підвищення загальнонаціонального добробуту. Ознайомлення з археологічними колекціями, етапами атрибуції та експертизи археологічних предметів допомагає отримати навички науково-дослідної роботи, пошуку джерел для написання кваліфікаційної роботи.

Проходження науково-дослідної практики (музейна археологія) сприяє формуванню наступних загальних та фахових компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології;

ЗК 02. Здатність працювати автономно;

ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення;

ФК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію;

ФК 02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук;

ФК 05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти;

ФК 06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області;

ФК 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології;

ФК 11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології;

ФК 12. Здатність до науково-фондової роботи, польових описів, комплектування, обліку, обробки і класифікації, реконструкції, забезпечення збереження археологічних зібрань.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати нормативні документи стосовно археологічної діяльності, роботи музейних установ, базові засади охорони праці.</i>	<i>Настановна лекція, практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 1</i>	<i>10%</i>
1.2	<i>Знати організаційну структуру, основні напрями та особливості роботи археологічних музеїв, основи менеджменту та маркетингу</i>	<i>практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 2</i>	<i>10%</i>
2.1	<i>Вміти характеризувати основні властивості археологічних музейних предметів, напрями та особливості науково-фондової обробки археологічних колекцій</i>	<i>практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 3</i>	<i>10%</i>

2.2	<i>Вміти інтерпретувати результати археологічних досліджень засобами музейної експозиції</i>	<i>практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 4</i>	<i>10%</i>
2.3.	<i>Самостійно розробити освітній музейний продукт з використанням археологічних колекцій</i>	<i>практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 5</i>	<i>5%</i>
2.4	<i>Вміти використовувати музейні предмети з метою популяризації знань з археології та давньої історії України, визначати потенціал сучасних цифрових та інформаційних технологій в освітній та популяризаторській роботі</i>	<i>практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 5</i>	<i>5%</i>
3.1	<i>Навички добору, підготовки та виконання наукових досліджень в галузі археології з використанням музейних археологічних колекцій</i>	<i>практичне заняття</i>	<i>Індивідуальне завдання 6</i>	<i>10%</i>
4.1	<i>Підготовка та захист звіту практики.</i>		<i>Звіт</i>	<i>40%</i>

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибірових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)							
	1.1	1.2.	2.1	2.2	2.3.	2.4.	3.1.	4.1.
ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.				+	+	+		+
ПР 05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.				+			+	+
ПР 08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.			+			+	+	
ПР 14. Розробляти та проводити спеціальні експериментально-археологічні дослідження для популяризації історії та археології.		+				+		
ПР 15. Проводити дослідну роботу з вивчення археологічних колекцій, визначати історичну, наукову та інформаційну цінність артефактів.	+		+				+	

ПР 16. Володіти навичками атрибуції артефактів, біофактів та геофактів.	+		+				+	
---	---	--	---	--	--	--	---	--

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Індивідуальне завдання 1: РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів.
2. Індивідуальне завдання 2: РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 3: РН 2.1. – 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 4: РН 2.2. – 10 балів/ 6 балів.
5. Індивідуальне завдання 5: РН 2.3, 2.4. – 10 балів/ 6 балів.
6. Індивідуальне завдання 6: РН 3.1. – 10 балів/ 6 балів.
7. Підготовка та захист звіту: РН 4.1. – 40 балів/ 24 бали.

Форма захисту звіту – усна.

7.2 Організація оцінювання:

Науково-дослідна виробнича практика (музейна археологія) вважається завершеною за умови виконання студентами всіх вимог програми практики.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Перший модуль включає у себе набуття практичних навичок роботи з археологічними предметами в музейних установах. Другий змістовий модуль включає набуття навичок аналізу проведеної роботи через складання звіту.

Оцінка успішності студента здійснюється у двох формах: поточний контроль (оцінка участі студента-практиканта у роботі музею, а також оцінка за звіт про проходження практики) і підсумковий контроль (оцінка захисту звіту).

Студент-практикант отримує від безпосереднього керівника робіт індивідуальні завдання, що визначає місце, характер та обсяг роботи. За своєчасне та якісне виконання індивідуального завдання студент-практикант несе особисту відповідальність. Кожне індивідуальне завдання оцінюється керівником практики, сума оцінок за індивідуальні завдання складає оцінку за поточний контроль.

За результатами проходження практики студентом-практикантом складається звіт про проходження практики. Керівником практики оцінюється якість, повнота та оформлення звіту.

Під час захисту звіту студент отримує 4 залікових питання, що стосуються безпосереднього змісту звіту. Загальна сума балів, яку студент отримує за підготовку, оформлення та захисту звіту – 40 балів

Умовою допуску до захисту звіту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою практики, та написання звіту. **Рекомендований мінімум** для допуску до захисту звіту – **36 балів**.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно/ Excellent	90-100
Добре Good /	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Не задовільно / Fail	0-59

**8. СТРУКТУРА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
(МУЗЕЙНА АРХЕОЛОГІЯ)**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин
1.	Настановна лекція та консультування, ознайомлення з програмою практики. Інструктаж з техніки безпеки. Історія музею – бази практики, складання його археологічної колекції. Нормативно-правові акти України в сфері охорони археологічної спадщини та музейної справи.	25
2.	Принципи формування археологічної колекції музею, облік музейних предметів, опрацювання у фондосховищі, особливості режимів зберігання археологічних колекцій	25
3.	Особливості створення музейних експозицій з використанням археологічних музейних предметів. Правила складання проектної документації. Основні художні засоби. Нові інформаційні технології та реконструкції археологічних пам'яток.	25
4.	Археологічні колекції в освітній роботі. Етапи підготовки екскурсії. Інші способи популяризації знань з археології та давньої історії. Віртуальні екскурсії та експозиції. Використання цифрових технологій при роботі з археологічними матеріалами.	30
5.	Основи організації діяльності музейної установи, менеджмент і маркетинг в музейній справі.	25
6.	Археологічні музейні предмети – автентичні джерела для виконання наукових досліджень. Особливості науково-дослідної роботи в музеях.	40
<i>Складання звіту про проходження практики</i>		38
<i>Захист звіту з науково-дослідної виробничої археологічної практики</i>		2
ВСЬОГО		210

Загальний обсяг- 210 год.

Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство, музеєзнавство. – К.: Альтерпрес, 2007.
2. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: посібн. – Львів: Літопис, 2005.
3. Вступ до музеєзнавства та пам'яткознавства. – К., 2019.
4. Карсим І. А. Культурно-освітня діяльність музеїв. – К.: АлЮр, 2007.
5. Карсим І. А. Науково-фондова робота музеїв. – К.: АлЮр, 2007.
6. Кепін Д.В. Археологічне музейництво: енциклопедичний довідник. – К.: Видав.-друк. компл. Ун-ту «Україна», 2010.
7. Кравченко І.А. Основи музеєзнавства: підручник для студентів закладів вищої освіти. – К.: Видавець Олег Філюк, 2019.
8. Культ чи культура: учасницькі практики в музеях. – К.: Видавець Чередниченко А.М., 2016.
9. Куріло О.Ю. Нариси розвитку археології у музеях України: історія, дослідники, меценати.- К.: Стилос, 2002.
10. Любіцева О. О., Шпарага Т. І. Музеєзнавство. Музеї України та світу. – К.: Альтерпрес, 2009.
11. Микульчик Р., Слободян П., Рак Т. Словник-довідник термінології музейництва. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012.
12. Норріс Л., Тісдейл Р. Креативність в музейній практиці. – К.: Видавець Чередниченко А.М., 2017.
13. Основи пам'яткознавства. – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2017.
14. Пам'яткознавство: посібник для початківців. – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2014.
15. Словник-довідник з археології /Редактор, укладач та керівник авторського колективу Н.О.Гаврилюк. – К., 1996.
16. Тобелем Ж.-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту. – К.: Видавець Чередниченко А.М., 2018.
17. Яненко А.С. Історія музейної археології УРСР (1919-1934). – К.: НКПЗ, 2016.

Додаткові ресурси:

1. Закон України про музеї та музейну справу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/249/95-вр>
2. Наказ Міністерства культури України «Про затвердження Інструкції з організації обліку музейних предметів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16#Text>
3. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1626-15>